

DÉLUTÁN

Kincskereső és fafül

Horváth Júlia Borbála

Nagykalapos, szikár alak álldogál, mellette tömzsi húsos, félig elfeküdve. Odébb elegáns léha, kinek mindegy a téma: szívósan kúszik fölfelé. *Lássuk, miből élünk...* – az őszi betakarítások idején dagad a kamra, és derül a kedv; szilva, szőlő, dió, s mindenféle jó. Az októberi napsütésben jutalom minden kint töltött pillanat; dolgozó, kiránduló célja egy: kihasználni az utolsó langymeleg napokat. De csak óvatosan a halált okozó tevékenységekkel.

A legtöbb városi ember ellensége az eső, a köd, a természetjárók nagy része viszont kifejezetten kedveli. A nyirkos napok utáni hetekben megindul az erdei populáció, újabb és újabb fejek nyúlnak elő az avarból. Az álcázás tökéletes: narancs, okker, aranybarna, az aljnövényzethez alkalmazkodó divatszínek, nonfiguratív formavilág. Persze veszélyes vállalkozás a részükről, mert még fel sem szárad az égi harmat, megjelenik az ellenség. Zsákokkal támad és hatalmas hüvelykujjával derékon ragadja a zsenge gombatestet. Mindössze halk pattanás, amikor elválik a test a tönktől: *neked annyi, gyilkos szerzet...* – etikailag kérdéses, hogy a mérges gombák leszedése hasznos művelet-e, vagy nyereségvágyból elkövetett gombászokadás. *Hogy mondhat ilyet? Az erdő mindenkié...*

Üdítő gondolat, a kirándulócsoporthoz a városiakok lelkesedésével veti magát a természet rejtelmeibe. *A madarak... a fák... a napsütés...* – minden tetszik, minden zsír; sötétedéskor a hazamenés is. *A piros jelzés mentén ismerek egy bodzást...* – nyomban támogatókra lel a külön utas túrázás, recscsen a faág, suhan a lomb, néhány albogár időben bemenekül a levedlett fahéjak közé. A csoport vidáman vonul az erdőben, messziről morajlik a városzaj, a dugóban született szennyszavakat messzire fújja a szél. *Keressünk kincset! Inkább találjunk!* – a jó levegő különleges hatást gyakorol a fantáziára, innen is, onnan érkezik néhány figyelemreméltó történet. *Legutóbb Zalában találtak korsókat... nyílhegyeket... ékszert... olajat...* – azt csak szerettek volna, replikázzik a józanabb szárny, és a csoport átmenetileg megelégszik egy rozsdás kínai lombvágóval.

A kirándulóknak nem szegi kedvét az ipari lelet, és a következő ábrándozásra alkalmas tisztásig megannyi változatát gondolják át a kincskeresésnek. Mígnem egy óriási őzlábgomba állja útjukat. *Piruló változat... Nagy... Kicsi...* – emlékfoszlányok a fajtákról innen is onnan is, biztosat azonban egyikük sem tud mondani, végül összekapcsolódnak a törekvések: *Állítólag gombászás közben találtak a kincset...* – s valóban lehetséges, hogy másképp kell közelíteni a sikerhez. Az ötlet tetszést arat, és a kincsvadász társaság gombakörre alakul. *Laskagombából legjobb a pörkölt... vargányából a krémleves... őzláb kapros-tejszínes mártásban... laskagomba-saláta...* – mint ha konyhai illatok vegyülnének a mézes délutánba, a társaság megállíthatatlanul nyomul előre. *Vajon kisütöd a szalonnát, a hagymát üvegesre párolod, rádobod a*

fölaprított gombafejeket, tejszín, kicsinyke bors... tizenöt perc alatt megvan, hm...

E ponton végleg eldől a további program, elvégre itt az őszi szedési szezon. Kutató szemek pásztázzák a fák tövét, a bokrok alját, a kijelölt turistautat, ugyan ki követi már, mélyen bent járunk a rengetegben. Két kis csiperke... vagyis vargánya... esetleg fafül... – a fajismeret továbbra sem erőssége a csoportnak, végül kiegyeznek az általános erdei változatban. A bizonytalanság nem vesz vissza a jókedvből, a társaság nyomul tovább, az elszántabbja már teletömte a kiürült uzsonnás zacskókat. Az egyik vízfolyás mentén pazar látvány fogadja a keresőket: hű, mennyi... ebből egy egész iskola jól lakhatna... – tán nem azzal kellene kezdeni, váll mögül cserzett hang szól. Megdöglik a nejlóban... – Ūristen! – A leszedett gombát nem tároljuk lezárt dobozban, mert a levegőtlen közegben gyorsan romlik. – Ajjaj! – Leszedéskor a tövél együtt emeljük ki a földből, nem pedig letörjük a felső részt...

A szedési lázban senki nem számított arra, hogy profikkal találkozhat, s az esz-

mélés után megszégyenítő kép tárul a cserjésen túl: egy kutya és három terepruhába öltözött ember guggol, mellettük ládák, papírzacskó és sok csend. A cserzett nem kérdez, csak folytat: *Ha már erre adták a fejüket, leszedéskor ne károsítsák a tönk tövét, a bocskort, hiszen azok segítenek a fajta felismerésében. Gondolom, első útjuk a gombavizsgálóhoz vezet majd... – sűrű bólogatások és halk minden jót, ami zárja az ismerkedést, a csoport pedig elgondolkodik további életén – vagy halálán. Az elvégzett munka azonban nem vesztet kárba, és van, aki már a jövőt tervezgeti. Lehet, hogy egy szép szakma kezdeti lépéseinek lehettünk tanúi... – a nejlónokból sietve áttöltik a zsákmányt a kapott papírzacskóba. Azt mondta, minden nap kilenctől öt óráig vihetjük... – és viszik.*

A piac tövében eldugott zug, leginkább laboratóriumhoz hasonlít, elvégre a tudomány képviselteti magát e helyen. A bevételi ablak mellé kifüggesztettek a tudnivalókat a szedésről és a veszélyes fajtákról. Szinte sor kerekedett a kicsiny iroda előtt, a szorgalmas gurmandok a szakértő színe

elé járulnak, s az időt múlatva szóba elegyednek egymással: *legutóbb harmincegy gyilkos galócát hozott valaki... két sörért vette a kocsmában... a szomszédoméknál is... az unokabátyáméknál is... – a beszámoló itt megszakad, a pult mögül szigorú, de igazságos szempár néz vissza. Gyűjtési napló van-e? – A kérdő hallgatás válasz is egyben. A gombavizsgáló gyorsan átlátja a helyzetet, és szükségét látja, hogy néhány tanítást megosszon a megjelentekkel: a hatályos erdőtörvény értelmében saját felhasználásra naponta két-két kiló gomba, vadgyümölcs és gyógynövény gyűjtése megengedett egy személy részére...*

A rutinosabbak már ismerik az eljárási ceremóniát, ők kizárólag saját fogyasztásra dolgoznak. *Nagyon jó szakai, megbízható mikológus... igazi tanár... – dicsérik a mestert, és a bennfentesek magabiztosságával eléje tárják kincseiket. Sötétedő húsú róka-gomba... fenyő-tinorú... trifla... – elismerő biccentés odabentről, ami olaj a lelkesedésre: a legjobb minőségű gomba, amit az utóbbi hónapokban láttam... ez nem termelt műanyag, hanem vegyszermentes, erdei talajból származik... – a gyűjtők büszkén mutogatják a természet termékeit, a kosárban kései áfonya és csipkebogyó lapul még. A kezdő kirándulók megbízott tagjai is előbátorkodnak, előhúzzák, amijük van. Mi csak amolyan próbálkozók vagyunk... ez volt az első... – vagy az utolsó. A vizsgáló nem kérdez, nem mond, finoman szétteríti a terítéket, amelyben három egyforma nem sok, de annyi sem található egy fajtából. Végül lazul kicsit a hangulat, a szakértő elnézően belekérdez: *mi a céljuk? A válasz sem jelentős (hát... ő... izé...), végül a legképzettebb szedő bedobja: kifejezetten őzlábra mentünk... – a vizsgáló nem kegyelmez: a tizenöt centiméternél rövidebb törzsű ebből a fajtából mérgező...**

A társaság mohón issza a szavakat, a sorállók bekapcsolódnak: *mi is sokat tanultunk... inkább idejárnunk, mint a huszonnegyedik kerületbe, ahol, ha mérges gombát hoz az ember, szó nélkül az összes szeméttbe hajítják... – még ha ingyenes is a szolgáltatás, bizony lelke van a gombásznak, hát még a vizsgálónak. A helyi szakértő folytatja küldetését: a jövő héten indul az egyéves gombavizsgálói tanfolyam... ajánlom... utána legalább nekem is kevesebb lenne a munkám... – a megjelentek értőn helyeselnek. Végül megélhetési és hobbigombász karöltve távozik, a megjegyzés igazi fafülekre talált, a következő hétvégén folytatódhat a gombászati tevékenység – szedéssel vagy anélkül. ●*